

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete
Grundnivå

Att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet

---

En intervjustudie om hur förskollärare arbetar för att barn i behov av särskilt stöd ska få utvecklas i en inkluderande lärmiljö.

Författare: Rawan Aldali
Institution: Högskolan Dalarna
Handledare: Lottie Lofors Nyblom
Examinator: Stina Jeffner
Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete
Kurskod: GPG2DU
Högskolepoäng: 15 HP
Referenssystem: APA
Examinationsdatum: 2023 - 06 - 02

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Abstract

Denna studie fokuserar förskollärarens upplevelser och erfarenheter när det gäller inkluderingen av barn som är i behov av särskilt stöd. För att få fram ett resultat har jag gjort sex kvalitativa intervjuer med sex förskollärare. Genom intervjuerna har jag besvarat mina frågeställningar: ”Vilken kunskap har förskollärare om barn i behov av särskilt stöd och varifrån kommer denna kunskap?” samt ”Hur beskriver förskollärare sitt arbete med att kunna inkludera barn som är i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet?”

Studien grundar sig i det sociokulturella perspektivet. Två centrala begrepp inom det sociokulturella perspektivet används i analysen av insamlad information: *proximala utvecklingszonen* och *scaffolding*. Resultatet visar att det finns ett behov av mer utbildning och fortbildning för förskollärare för att stärka deras kunskap om att stödja barn i behov av särskilt stöd. Vidare visar resultaten att genom att använda olika strategier och anpassningar kan pedagogerna skapa en inkluderande miljö som främjar barnens delaktighet och lärande. Dessa insatser leder till att barnen med särskilda behov aktivt kan delta i förskolans verksamhet. Resultatet visar att förskollärarna möter flera utmaningar och svårigheter i sitt arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Bristande kunskap och kompetens inom området och osäkerhet kring identifiering av barnens behov samt lämpliga stödinsatser, framstår som några av de största utmaningarna. Kommunens ekonomi och resursbrist förefaller vara en betydande utmaning för förskollärare när det gäller inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Detta är särskilt utmanande när det finns stora barngrupper och många olika behov att hantera. Individuellt stöd till barn med särskilda behov blir då svårt att erbjuda på grund av tidsbrist och begränsade resurser. Resultatet visar också att samarbete mellan pedagoger, föräldrar och andra professionella är en viktig faktor för att lyckas med inkluderingsarbetet.

Nyckelord: Förskolan, förskollärare, inkludering, barn i behov av särskilt stöd, sociokulturella perspektiv, proximala utvecklingszon, scaffolding, kvalitativ intervju.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Bakgrund	7
3.1. Inkludering i förskolan	7
3.2. Barn i behov av särskilt stöd i förskolan	7
3.3. Behandling av barn i behov av särskilt stöd i förskolan	8
3.4. Utmaningar i arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskolan	9
3.5. Samverkan mellan förskolan och vårdnadshavare	10
3.6. Barn i behov av särskilt stöd och inkludering i styrdokumentet	10
4. Aktuell forskning	12
4.1. Sökning av tidigare forskning	12
4.2. Att anpassa förskolans verksamhet utifrån barns behov	12
4.3. Inkludering och delaktighet för barn med behov av särskilt stöd	13
4.4. Samverkan med andra om barn i behov av särskilt stöd	14
4.5 Sammanfattning av tidigare forskning	15
5. Teoretiska utgångspunkter	17
5.1. Sociokulturellt perspektiv	17
6. Metod	19
6.1. Kvalitativa intervjuer som metod	19
6.2. Genomförande	19
6.3. Urval	20
6.4. Bearbetning och analys av data	20
6.5. Etiska riktlinjer	21
6.6. Reliabilitet och validitet	22
7. Resultatredovisning	23
7.1. Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd	23
7.2. Arbeta med inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet	24
7.2.1. Strategier och metoder som förskollärare använder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet	24
7.2.2. Utmaningar och svårigheter i förskollärares arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd	25
7.2.3. Stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar	26
7.3. Sammanfattning av resultatet	27
8. Analys av resultat	29
9. Diskussion	31

9.1 Metoddiskussion.....	31
9.2. Resultatdiskussion	32
9.2.1. Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd.....	32
9.2.2. Strategier och metoder som förskollärare använder för att inkludera barn i.....	33
9.2.3. Utmaningar och svårigheter i förskollärares arbete med inkludering av barn i.....	35
9.2.4. Stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar	36
10. Slutsatser.....	37
11. Förslag till vidare forskning.....	37
12. Referenser.....	39
13. Bilagor	42
13. 1. Bilaga 1: Informationsbrev samt samtyckesblankett.....	42
13. 2. Bilaga 2: Intervjufrågor:	44

1. Inledning

Som blivande förskollärare kommer jag att möta barn med olika förutsättningar och behov i förskolan. I förskolan har vi ett stort ansvar att lära barnen att acceptera och respektera olikheter. Detta kan ske genom att skapa en trygg och inkluderande miljö där barnen får möjlighet att acceptera varandras olikheter. Förskolläraren kan vara en förebild genom att i själva undervisningen visa respekt och acceptans för olikheter och genom att inkludera alla barn i förskolans verksamhet. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 12-13) står det att alla barn ska få en möjlighet att inkluderas i verksamheten utifrån deras olika behov och förutsättningar.

Barn i behov av särskilt stöd är enligt Skolinspektionen (2017, s. 7–8) barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. Det kan handla om exempelvis språk- och kommunikationssvårigheter, sociala och emotionella utmaningar, inlärningssvårigheter eller fysiska funktionshinder. I lagtexten sägs följande:

9 §” Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska rektorn se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna” Lag (2018:1303).

Barn i behov av särskilt stöd har rätt att få stöd i en inkluderande¹ verksamhet, enligt Gunilla Lindqvist och Annica Rodell (2015, s. 61). Vidare skriver Lindqvist & Rodell att fokus ska riktas mot anpassning av lärmiljöer och undervisningssätt i stället för att fokusera på barns brister.

Ett skäl till att jag valde intresseområdena inkludering och särskilt stöd är att jag utifrån mina erfarenheter från VFU:n anser jag att det är en svår och viktig utmaning för förskollärare att möjliggöra inkludering och anpassa verksamheten i förskolan efter alla barn och deras behov. I en nyligen gjord studie tydliggörs att det kan vara svårt för pedagogerna att möta barn i behov av särskilt stöd (Blomberg, 2022, s. 60). Hammar & Johansson (2008, s. 9) beskriver detta och förklarar att den största utmaningen i verksamheten är att kunna anpassa den så att barn i behov av särskilt stöd ska kunna delta i verksamheten.

En rad begrepp i förskolans och grundskolans dokument kan associeras till särskilda behov. I Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 12-13) står det också att den pedagogiska verksamheten i förskolan ska vara likvärdig och anpassas till alla barn. I artikel 3 i Barnkonventionen (Unicef 2020b) framkommer att barnets bästa alltid ska tas i beaktande, och i artikel 6 i Barnkonventionen står det vidare att alla barn har rätt till utveckling.

---

¹ Medräkna, inbegripa, inräkna, räkna in, inberäkna, innefatta (<https://www.synonymer.se/sv-syn/r%C3%A4kna-in>) Hämtad 2023-04-13

Intresset i den här undersökningen riktas mot förskollärares erfarenheter av det man i förskolans olika dokument och praktik ofta talar om i termer av anpassning, likvärdighet, inkludering och barnets bästa. I studiens forskningsgenomgång liksom i uppsatsens empiri ingår dessa begrepp i resonemangen om inkludering och särskilt stöd.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med min studie är att få en djupare förståelse för och undersöka förskollärares kunskap i arbetet med att stödja barn som är i behov av särskilt stöd samt att undersöka hur förskollärare beskriver sitt arbete med att inkludera dessa barn i förskolans verksamhet.

Utifrån studiens huvudsyfte har jag formulerat två olika frågeställningar som presenteras nedan.

1. Vilken kunskap har förskollärare om barn i behov av särskilt stöd och varifrån kommer denna kunskap?
2. Hur beskriver förskollärare sitt arbete med att kunna inkludera barn som är i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet?

3. Bakgrund

I detta avsnitt presenterar jag en fördjupning av begreppen inkludering och barn i behov av särskilt stöd i förskolan samt hur begreppen kan förstås. Vidare ges en översikt över förskolans uppdrag med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet, de utmaningar som förskollärare kan ha genom att arbeta med barn i behov av särskilt stöd i förskolan samt hur skulle förskolan kan samverka med vårdnadshavare när det gäller barn i behov av särskilt stöd. Slutligen presenteras vad som står i styrdokument och lagstiftning som reglerar detta uppdrag.

3.1. Inkludering i förskolan

Palla (2021, s. 73) tar upp att inkludering är en rättighet för alla barn att delta i, till exempel i en gemensam utbildning. För att inkludera alla barn behöver man enligt Palla (2021, s. 190) ha kunskap om barnens förförståelse, tidigare kunskaper, erfarenheter och intressen. Hammar (2013, s. 9) påpekar vikten av att alla barn, oavsett funktionsförmåga, ges möjlighet att delta i förskolans verksamhet på lika villkor och att de får det stöd och de anpassningar som behövs för att kunna göra det. Detta bidrar till en inkluderande miljö där alla känner sig accepterade och delaktiga i gemenskapen. Enligt Edfelt et al. (2019, s. 174) kan man kompensera för funktionsnedsättningar genom enkla tekniker, så att alla barn inkluderas och ges möjlighet att utvecklas.

Samtidigt påpekar författarna (2019, s. 30) att alla barn inte nödvändigtvis behöver delta i alla aktiviteter hela tiden. Lindqvist (2022, s. 7) betonar vikten av att undersöka svårigheter och problem i förskolan för att hitta lösningar som förhindrar exkludering och möter barnens behov. Exkludering, enligt Lindqvist (2022, s. 6), handlar om att utestänga eller utesluta någon i sociala sammanhang när det inte är nödvändigt med hänsyn till det enskilda barnets och andra barns bästa.

3.2. Barn i behov av särskilt stöd i förskolan

Enligt Hammar (2013, s. 9) handlar begreppet "barn i behov av särskilt stöd" om barn som behöver extra anpassningar eller insatser för att kunna delta och utvecklas i olika sammanhang.

”Alla barn har särskilda behov och behov av särskilt stöd i olika sammanhang. Det finns inga tydliga gränser mellan dem som har särskilda behov och inte, det handlar om barns olikheter och barns förutsättningar att lära” (Hammar, 2013, s. 9).

Dessa barn kan ha olika behov och utmaningar i skolan och livet i allmänhet, till exempel inom språkutveckling, koncentration eller socialt samspel.

Edfelt et al. (2019, s. 28–29), betonar förskollärarens ansvar för att se till att alla barn, även barnen som ännu inte har en diagnos, får det stöd de behöver för att utvecklas. Edfelt et al. (ibid) poängterar också vikten av tidiga insatser för att hjälpa barnet att klara sig bättre i skolan.

Dokumentation används som ett specialpedagogiskt verktyg i förskolan för att kartlägga och jämföra barns kunskaper enligt Palla (2021, s. 204). Detta innebär enligt Bjørndal (2018, s. 31) att förskolepersonalen observerar barnen för att hjälpa dem att utveckla och lära sig på bästa sätt. Lindqvist & Rodell (2015, s. 65–67) tar upp att genom egna observationer och dokumentationer kan förskolepersonalen skapa en inkluderande miljö och utveckla förskolan i en inkluderande riktning. Palla (2021, s. 204) förklarar att dokumentation kan också användas för att uppmärksamma situationer och relationer där svårigheter kan uppstå. Förutom den individuella dokumentationen som görs för varje barn i förskolan finns det oftast dokumentation med mer specialpedagogisk prägel, som kartläggningar och åtgärdsprogram. Palla (2021, s. 211) menar att genom att använda dokumentation som ett specialpedagogiskt redskap kan förskolepersonalen skapa en mer inkluderande miljö där alla barn kan lära och utvecklas på bästa sätt.

Palla (2021, s. 171) belyser dock att vissa förskollärare kan känna sig otrygga och osäkra när det gäller att bedöma hur barn med behov av särskilt stöd ska bemötas och behandlas. Detta kan leda till att specialpedagogen får ta över ansvaret. Skolinspektionen (2017) har också noterat att det finns skillnader mellan olika förskolor i hur de hanterar barn med särskilda behov. Detta beror på personalens kunskaper, erfarenheter och syn på uppdraget, enligt Skolinspektionen.

Palla (2021, s. 172) pekar på att kontakt med specialpedagogen kan leda till ett bättre samarbete mellan förskollärare, rektor och specialpedagog. Lindqvist och Rodell (2015, s. 93) belyser att specialpedagogen tillsammans med pedagogerna i förskolan kan arbeta så för att förskolemiljön och verksamheten blir bättre för alla barn med olika former av stödbehov, genom att observera, kartlägga och utreda barnen.

3.3. Behandling av barn i behov av särskilt stöd i förskolan

Edfelt et al. (2019, s. 29) förklarar att i enlighet med Läroplanen för förskolan, Lpfö 18 (Skolverket, 2018, s. 8), är det viktigt att förskolan skapar en tillgänglig miljö för alla barn, även för barn med funktionsnedsättningar. Detta innebär att förskolans miljö bör utformas så att den är anpassad till varje barns individuella behov för att stärka deras lärande och utveckling. För att göra detta möjligt betonar Edfelt et al. (2019, s. 30) att miljön inte bara handlar om rummen utan också ljud, teckningar på väggarna och allt annat som påverkar barn till och med pedagogerna.

För att skapa en miljö som är tillgänglig för alla barn betonar Edfelt et al. (2019, s. 73) att förskolan bör organisera sin fysiska miljö så att den inte bombarderar barnen med information och intryck. Edfelt et al. (2019, s. 78) rekommenderar också att det ska finnas

lugna rum eller hörnor i förskolan där barn som behöver vara ifred kan krypa in en stund vid behov. Palla (2021, s. 190–191) tillägger att utformningen av en miljö som inbjuder till avskildhet, delaktighet, vila och begränsade intryck av föremål och ljud, är gynnsam för alla barn. Vidare förklarar Palla (2021, s. 190–191) att specialpedagogiska insatser också kan vara till hjälp för att stärka alla barns lärande och utveckling. Enligt Palla (2021, s. 190–191) kan detta uppnås genom vuxennärvaro och planerade aktiviteter som bygger på vuxenengagemang. Edfelt et al. (2019, s. 73) nämner också att det kan vara genom att använda bilder eller ett dagsschema som visar vem, hur och vad som kommer att ske under dagen.

För att stärka kommunikationen mellan pedagoger och barn, kan TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) vara en användbar metod. Edfelt et al. (2019, s. 41) förklarar att TAKK innebär att använda tecken och bilder för att stärka förståelsen. Författarna (2019, s. 41) förklarar att alla barn har lättare att förstå vad som sägs när det förstärks med TAKK. Palla (2021, s. 192) betonar också vikten av att alla barn har möjlighet att utveckla sitt språk på egna sätt, till exempel genom tecken, att prata med varandra, med gester och via digitala medier.

3.4. Utmaningar i arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskolan

Att arbeta med barn i behov av särskilt stöd kan vara en utmaning för förskollärare av olika anledningar. En av de största utmaningarna enligt Palla (2021, s. 178) är att hitta resurser och kompetens för att kunna ge adekvat stöd till alla barn i behov av det. Det kan vara svårt att få tillgång till tillräckligt med resurser, som till exempel specialpedagoger eller annan stödpersonal. Detta kan göra det svårt att samarbeta och samordna insatser för att möta behoven hos barnen och deras familjer, och kan påverka kvaliteten på barnomsorgen. Det kan också leda till förseningar eller missförstånd i kommunikationen och beslut som behöver tas för att stödja barnens utveckling och välbefinnande. Hammar och Johansson (2008, s. 9) tar upp att det också kan vara svårt att få tillräcklig utbildning och kompetensutveckling för att kunna ge det stöd som behövs.

En annan utmaning enligt Edfelt (2021, s. 157–158) är att det kan vara svårt att upptäcka och identifiera behoven hos barnen. Många barn som inte är diagnostiserade eller formellt identifierade kan ha behov av särskilt stöd, vilket gör det svårt för förskollärare att veta hur de ska stödja dem. En tredje utmaning Enligt Hammar och Johansson (2008, s. 9) är att skapa en inkluderande miljö där alla barn känner sig välkomna och accepterade. Det kan vara svårt att skapa en sådan miljö om det finns bristande kunskap om olika funktionsvariationer och om man inte vet hur man kan anpassa undervisningen för att inkludera alla barn. Hammar och Johansson (2008, s. 9) skriver att det kan vara svårt att skapa en balans i gruppen så att barnen i behov av särskilt stöd inte känner sig utanför eller isolerade från resten av gruppen.

Slutligen kan det vara en utmaning att skapa en effektiv kommunikation med föräldrarna om deras barns behov och stöd enligt Edfelt (2021, s. 217). Föräldrarna kan ha olika uppfattningar om vad deras barn behöver och vilken typ av stöd som är lämpligt, vilket kan

skapa en svårighet för förskollärare att tillgodose alla behov och önskemål. Det är därför viktigt att ha en bra kommunikation och samverkan med föräldrarna för att kunna ge det bästa stödet för varje barn.

3.5. Samverkan mellan förskolan och vårdnadshavare

Edfelt et al. (2019, s. 149) betonar också vikten av samverkan mellan pedagogerna och vårdnadshavare, eftersom pedagogerna kan ha bättre kunskap om hur barnet reagerar i gruppen medan föräldrarna känner sitt barn bäst. Tillsammans kan man arbeta för att skapa en så bra situation som möjligt för barnet.

Edfelt et al. (2019, s. 151) förklarar att enligt förskolans läroplan är vårdnadshavarna ansvariga för barnets fostran och utveckling, men förskolan har en viktig roll som komplement till hemmet för att skapa goda förutsättningar för barnets utveckling. Vidare skriver Edfelt et al. (2019, s. 151) att enligt skollagen är förskolan skyldig att ge särskilt stöd till barn som behöver det och föräldrarna ska ha möjlighet att delta vid utformningen av stödinsatserna. Edfelt et al. (2019, s. 151) tar upp att det alltså är fel från förskolans sida om de säger till föräldrar att man inte kan göra mer på grund av bristande resurser. Om förskolan har gjort allt man kan och det fortfarande finns behov av stöd, kan man behöva ta in kompetens utifrån som till exempel handledning eller utbildning för pedagogerna som arbetar med barnet enligt Edfelt et al. (2019, s. 151).

3.6. Barn i behov av särskilt stöd och inkludering i styrdokumentet

I januari 2020 blev Barnkonventionen svensk lag, vilket innebär att alla verksamheter som arbetar med barn har en skyldighet att följa konventionens 45 artiklar om mänskliga rättigheter (Unicef 2020a). När det kommer till barn som är i behov av särskilt stöd i förskolan, finns flera relevanta artiklar, däribland artikel två, fyra och 23, som säger att alla barn har rätt till resurser utifrån enskilda behov och till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället, oavsett funktionsnedsättning (Unicef 2020b). I artikel 3 i Barnkonventionen (Unicef 2020b) framkommer att barnets bästa alltid ska komma i första hand vid beslut som rör barnet. I artikel 6 i Barnkonventionen står det att alla barn har rätten till utveckling och att bli hörda.

Förskolorna har också skollagen och Lpfö18 att förhålla sig till. Under paragraf 1 i Skollagen (SFS 2010:800) står det att hänsyn ska tas till barns olika behov. Förskollärarna bär ansvar för att erbjuda stöd utifrån barns olika behov, och att barn med funktionshinder kan behöva extra stöd för att uppnå kunskapskraven (Skollagen Kap 3. §2 & §4a).

”Inkludering” är ett centralt begrepp i förskolans styrdokument. Enligt Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018, s. 6) ska förskolans verksamhet anpassas till alla barn, även de barn som tillfälligt behöver mer stöd och stimulans. Inkludering betonas i förskolans läroplan (Skolverket, 2018, s. 7) och förskolan ansvarar för att skapa en lärandemiljö för alla barn genom att stödja deras behov, oavsett funktionsnedsättning eller språkliga eller andra svårigheter.

I Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 2006, s. 18) betonas vikten av att barn med särskilda behov inkluderas i förskolans verksamhet, tillsammans med sina kamrater. De poängterar också att det är viktigt att tillgodose de behoven av särskilt stöd som barnet kan ha, genom att till exempel anpassa undervisningen, ge extra resurser eller använda tekniska hjälpmedel. Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 2006, s. 22) förklarar också att inkludering av barn med särskilda behov i förskolan är viktig för att främja deras rättigheter och för att skapa ett mer inkluderande och rättvist samhälle. Vidare understryker deklarationen vikten av att öka kunskaperna och kompetenserna hos förskolepersonal, så att de kan arbeta effektivt med inkludering av barn med särskilda behov (Svenska Unescorådet, 2006, s. 26).

4. Aktuell forskning

I denna del av studien belyser jag relevant forskning med fokus på ämnesområdet ”inkludering av barn i behov av särskilt stöd”. Först redogör jag för min sökprocess i teman som jag har identifierat och därefter beskriver jag den forskning som har visat sig vara relevant för mitt arbete.

4.1. Sökning av tidigare forskning

Inledningsvis har en rad olika databaser (Libris, DiVA, SwePub och Högskolans biblioteketswebb) använts för att utföra sökningen. Andersen & Solheim (2015, s. 34) noterar att sökningar på internet har blivit allt mer specialiserade. Genom att använda specifika sökord kan användare hitta exakt den information de behöver på ett snabbt och enkelt sätt. En mängd sökord har integrerats i sökningsprocessen och sedan använts för att hitta relevant forskning. Sökord som inkludering, barn i behov av stöd, barn i behov av särskilt stöd, specialpedagogiskt arbetssätt i förskolan och en förskola för alla har använts. Genom att använda dessa sökord har det varit möjligt att identifiera en mängd vetenskapliga texter som belyser det aktuella forskningsområdet på ett detaljerat sätt. Jag började söka efter de nyaste publikationerna för att hitta relevant forskning för studiens syfte. Därefter gjorde jag en urvalsprocess för att välja ut de mest relevanta publikationerna. Denna process baserades på hur väl varje publikation matchade studiens syfte.

4.2. Att anpassa förskolans verksamhet utifrån barns behov

Blombergs (2022, s. 2) avhandling *Förskolans utbildning utifrån barns rätt till stöd undersöker vilken betydelse rektor och förskollärare anser att undervisningen i förskolan har gällande barns rätt till stöd, samt hur barns rätt till stöd tillgodoses i förskolan*. Barn i behov av stöd beskrivs som barn med svårigheter enligt Blomberg (2022, s. 40–41) och det är viktigt att särskilja dessa behov från övriga barns behov i förskolan. Författaren (2022, s. 34) visar att förskollärare och rektorer använder flera pedagogiska arbetssätt i förskolan, till exempel språkutvecklande uppgifter, värdegrundsarbete och användning av digitala verktyg. Dessa arbetssätt kan vara användbara för att stödja barn som behöver särskilt stöd.

Blomberg (2022, s. 48–49) visar att det finns utmaningar inom förskolan när det gäller att möta behoven hos barn i behov av stöd. Vidare skriver Blomberg (2022, s. 48–49) att förskollärarna och rektorerna kämpar med att hitta sätt att stödja dessa barn och skapa en inkluderande miljö för alla barn. Förskollärares utbildning och en tillräcklig kompetensnivå är en förutsättning för att skapa en likvärdig förskola enligt Blomberg (2022, s. 58–60). Författaren (2022, s. 58–60) visar även att det finns en brist på kunskap och kompetens hos förskolepersonal när det gäller att identifiera och stödja barn med särskilda behov, och att det finns brister i likvärdighet i hur förskolor arbetar med dessa barn. Det är viktigt att förskolans personal fortsätter att utveckla sin kompetens för att kunna möta behoven hos alla barns behov på rätt sätt.

På liknande sätt hävdar Anette Sandberg & Lisbeth Ottosson (2010, s. 751–752) i sin avhandling *Pre-school teachers', other professionals', and parental concerns on cooperation in pre-school – all around children in need of special support: the Swedish perspective*, att det finns problem med förskolläraernas kunskaper och förmågor när det kommer till att jobba med barn som behöver särskilt stöd. Förskollärarna upplever en brist på relevant utbildning och behöver mer stöd och handledning för att kunna arbeta effektivt enligt författarna (2010, s. 751–752).

I Agneta Luttropps (2011, s. 36) avhandling *Samspel och delaktighet i förskolan för barn med utvecklingsstörning* undersöks delaktighet och samspel i förskolans verksamhet hos barn med utvecklingsstörning i jämförelse med barn utan utvecklingsstörning. Resultaten från studien visar vikten av att anpassa förskolans utbildning utifrån barns individuella behov för att främja samspel och delaktighet (Luttrupp, 2011, s. 43). Det är också viktigt att skapa en miljö som tar hänsyn till barns fysiska och kognitiva funktioner, så att de kan vara delaktiga i aktiviteter och lekar på lika villkor som andra barn (Luttrupp, 2011, s. 43).

Avhandlingen *Kategoriseringar av barn i förskoleåldern: Styrning & administrativa processer* av Kristian Lutz (2009, s. 12) undersöker hur kategorisering av barn med särskilda behov sker i förskolan och vilken roll pedagogerna spelar i denna kategoriseringsprocess. Resultaten visar att det är svårt att förklara pedagogernas roll vid kategoriseringen och att det finns en variation när det gäller hur och vem som diagnostiserar och kategoriserar barnen (2009, s.190 – 191). Lutz (2009, s. 190) framhåller vikten av att anpassa förskolans utbildning utifrån barns behov genom att undvika kategorisering. Istället förespråkar Lutz (ibid) en mer individanpassad syn på barn och deras behov. I praktiken kan detta innebära enligt Lutz (2009, s. 190) att man till exempel använder en mer individualiserad metod för uppföljning av barns utveckling, där man tar hänsyn till deras unika styrkor och svagheter. Lutz (2009, s. 190) förklarar att det kan också innebära att man skapar mer flexibla undervisningsmiljöer som tillåter olika behov och arbetssätt för olika barn, istället för att tvinga alla att anpassa sig till en viss standard.

4.3. Inkludering och delaktighet för barn med behov av särskilt stöd

Blomberg (2022, s. 58) betonar att förskolornas likvärdighet i arbetet med dessa barn behöver förbättras. Det största problemet är enligt förskolepedagoger att barngrupperna är för stora när det gäller barn som behöver mer stöd och anpassning (Blomberg, 2022, s. 59). Enligt Luttrupp (2011, s. 59) är det en risk att stödet till dessa barn inte når fram trots att förskolan har ett uppdrag att anpassa verksamheten till barnens olika förutsättningar, intressen och behov. Varje barn har olika behov av tid och uppmärksamhet från de vuxna, och det är viktigt att alla barn får ta del av detta, inklusive barn med utvecklingsstörning, enligt Luttrupp (2011, s. 59). Många barn med utvecklingsstörning kan ha svårt att ta för sig av den vuxnes tid och uppmärksamhet, vilket kan göra det ännu viktigare att förskolepersonalen är lyhörd och stöttande för dessa barns behov (2011, s. 59).

Luttrupp (2011, s. 48) visar att det är möjligt att skapa en inkluderande och delaktig miljö för barn med utvecklingsstörning i förskolan. Luttrupp (2011, s. 48) förklarar att barn med utvecklingsstörning samspekar mindre ofta med andra barn i strukturerade aktiviteter och är även mindre delaktiga i ostrukturerade aktiviteter. Dessa barn behöver stöd och hjälp för att kunna delta i aktiviteter och samspel med andra barn och vuxna, enligt Luttrupp (2011, s. 48) och de interagerar oftare med vuxna och är mindre kommunikativt aktiva med andra barn (2011, s. 48). Vuxna ställer också oftare frågor till dessa barn och påbörjar oftare samspel med dem än med andra barn. Det behövs mer halvstrukturerade aktiviteter i undervisningen enligt Luttrupp (2011, s. 48) för att öka barnens delaktighet och samspel där pedagogerna aktivt styr in barnen i aktiviteter. Pedagogerna måste arbeta med individuella planer och anpassade metoder för att underlätta kommunikation och socialt samspel enligt Luttrupp (2011, s. 43). Dessa anpassningar kan också vara nödvändiga för att stödja barnets utveckling av färdigheter och förmågor, och kan inkludera extra stöd och resurser (2011, s. 43). Att ta hänsyn till barnens specifika behov och att anpassa undervisningen individuellt för varje barn betonas som en viktig faktor enligt Anette Sandberg & Lisbeth Ottosson (2010, s. 751–752). Vidare skriver författarna (2010, s. 751–752) att på detta sätt kan förskolan ge ett bättre stöd till barn som behöver extra hjälp och utveckla deras inneboende möjligheter så att de kan nå sin fulla potential.

Forskarna Luttrupp (2011, s. 55) och Blomberg (2022, s. 58) har visat att förskolläraernas utbildning och kompetens är av stor betydelse för hur effektivt inkluderingen fungerar i förskolans verksamhet. Karlsudd (2021, s. 14) tar upp i sin avhandling *Promoting Diversity and Belonging: Preschool Staff's Perspective on Inclusive Factors in the Swedish Preschool* behovet av bättre utbildning och vidareutbildning för förskollärare när det gäller att arbeta med inkludering och särskilt stöd. Studien (2021, s. 8) visar också att det finns en oro och osäkerhet bland förskollärare när det gäller att arbeta med barn i behov av särskilt stöd. En av de främsta orsakerna som studien har tagit upp (2021, s. 14) är att förskollärarna anser att deras kompetens är otillräcklig för att kunna ge dessa barn den hjälp och stöttning som de behöver för att lyckas och trivas i förskolan. Förskollärarna i studien (2021, s. 8) tycker att ge dessa barn den hjälp och stöttning som de behöver kan leda till en negativ effekt på barngruppen och kan påverka de andra barnens utveckling och lärande eftersom de måste tillgodose varje barns individuellt behov.

4.4. Samverkan med andra om barn i behov av särskilt stöd

En viktig slutsats i Lutz (2009, s. 190) avhandling är att bedömningar från barnhälsovård och barnrehabilitering påverkar resursfördelningen i förskolan, vilket i sin tur påverkar det pedagogiska arbetet. Detta innebär att det är viktigt för pedagoger att samarbeta och utbyta information med andra institutioner för att kunna möta barnens unika behov. Trots detta visar Lutz (2009, s. 190) i studien att flera pedagoger upplever att samarbetet och informationsutbytet mellan förskolan och andra institutioner är otillräckligt. Samtidigt påpekar Lutz (2009, s. 190) att pedagogernas utvärdering av barnet endast har en marginell effekt på barnhälsovårdens och habiliteringens arbete, vilket kan innebära att pedagogernas roll i kategoriseringen av barn med särskilda behov kan vara begränsad.

Anette Sandberg & Lisbeth Ottosson (2010, s. 741) fokuserar i sin studie på att samarbete och kommunikation mellan förskollärare, andra yrkesverksamma och föräldrar är avgörande för att säkerställa att barn som behöver särskilt stöd får den hjälp de behöver. Författarna (2010, s. 752) pekar på vikten på att förbättra samarbetet mellan förskollärare, andra professionella och föräldrar för att ge stöd och utveckla barnens potential. Studien (2010, s. 752) pekar på bristande kommunikation och oklara ansvarsområden som de vanligaste hindren för effektivt samarbete. För att förbättra samarbetet behöver ansvarsområdena tydliggöras och kommunikationen struktureras enligt författarna (2010, s. 752). Vidare betonar författarna (2010, s. 752) vikten av att involvera föräldrarna i diskussioner och beslut om deras barns behov av stöd.

Danica Vasiljević-Prodanović, Željko Krneta & Zagorka Markov (2021, s. 751–752) menar i sin avhandling *Cooperation between Preschool Teachers and Parents from the Perspective of the Developmental Status of the Child* att relationen mellan föräldrar och förskolepersonal kan ha både positiva och negativa effekter på ett barns utveckling. Å ena sidan kan kommunikation och samverkan mellan föräldrar och förskolepersonal leda till bättre stöd för barnets behov och övergripande utveckling enligt författarna (2021, s. 751–752). Till exempel kan föräldrar ge värdefull information om sitt barns intressen, utmaningar och hemmiljö, vilket kan hjälpa förskolepersonal att bättre anpassa sitt förhållningssätt till barnets individuella behov. Å andra sidan kan negativ interaktion eller bristande kommunikation mellan föräldrar och förskolepersonal ha negativa effekter på barnets utveckling. Detta kan leda till missade möjligheter till stöd enligt författarna (2021, s. 751–752).

4.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Blomberg (2022, s. 58) pekar på att pedagogiska arbetssätt som behandlar språkutveckling och värdegrundsarbete kan stödja barn med särskilda behov. Forskning visar att det dock finns utmaningar med att möta dessa behov i förskolan och att det krävs utbildning och kompetens hos förskollärare för att skapa en inkluderande miljö. Studier av Luttrupp (2011, s. 55) och Karlsudd (2021, s. 14) visar också att förskollärarnas utbildning och kompetens är viktig för inkluderingen av barn med särskilda behov i förskolan. Enligt Karlsudd (2021, s. 14) behöver förskollärare bättre utbildning och för att kunna ge särskilt stöd till dessa barn. Sandberg & Ottosson (2010, s. 751–752) pekar på liknande problem med förskollärarnas kompetens och utbildning när det kommer till att arbeta med barn som behöver särskilt stöd. Vidare visar den forskningen att mer stöd och handledning behövs för att möta behoven hos alla barn.

Luttrupp (2011, s. 59) menar att det största problemet när det gäller att jobba med barn i behov av särskilt stöd är att barngrupperna är för stora. Luttrupp (2011, s. 43) framhåller att alla barn har olika behov av tid och uppmärksamhet från de vuxna och att det är viktigt att barn med utvecklingsstörning också får ta del av detta. Luttrupp (2011, s. 48) poängterar vikten av att barn med utvecklingsstörning få stöd för att delta i aktiviteter och samspel med andra barn och vuxna. Författaren belyser i sin avhandling att stödet till dessa barn inte

tillräckligt. Luttrupp (2011, s. 48) ser på bland annat att förskolornas likvärdighet behöver förbättras i arbetet med dessa barn.

Pedagogerna behöver arbeta med individuella planer och anpassade metoder för att underlätta kommunikation och socialt samspel i syfte att stödja barnets utveckling av färdigheter och förmågor. Detta framhålls av Luttrupp (2011, s. 43), men även Anette Sandberg & Lisbeth Ottosson (2010, s. 752) betonar vikten av att ta hänsyn till barnens specifika behov och anpassa undervisningen individuellt för varje barn. Genom att göra dessa anpassningar kan förskolan ge ett bättre stöd till barn som behöver extra hjälp och utveckla deras inneboende möjligheter så att de kan nå sin fulla potential.

Forskningsstudierna av Lutz (2009, s. 190), Sandberg & Ottosson (2010, s. 752) och Vasiljević-Prodanović, Krneta & Markov (2021, s. 751–752) visar att samarbete och kommunikation mellan förskollärare, andra professionella och föräldrar är viktig för att säkerställa att barn med särskilda behov får den hjälp de behöver.

Lutz (2009, s. 190) lyfter i sin avhandling vikten av att undvika kategorisering av barn i särskilda grupper – till exempel barn i behov av särskilt stöd – och i stället fokusera på att anpassa utbildningen efter deras individuella behov och förutsättningar. Detta kan innebära att man använder en mer individualiserad metod för uppföljning av barns utveckling och skapar mer flexibla undervisningsmiljöer som tillåter olika behov och arbetssätt för olika barn.

5. Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet redovisas det teoretiska perspektiv som jag använt mig av i min studie. Det är det sociokulturella perspektivet som bygger på Lev Vygotskijs teorier som blir aktuellt i studien eftersom det sätter fokus på att lärande sker genom interaktion med andra människor och miljön.

5.1. Sociokulturellt perspektiv

Vygotskij ansåg att lärande påverkas starkt av sociala och kulturella faktorer (Säljö, 2022, s. 111). Lev Vygotskij betonar vikten av samspel mellan människor för att möjliggöra lärande och utveckling, enligt Säljö (2022, s. 95). Vidare skriver Säljö (ibid) att lärandet sker genom interaktion och delning av kunskaper och erfarenheter med varandra. För att utvecklas och lära sig behöver människor arbeta tillsammans, inte bara på egen hand. Enligt Vygotskij formar de sociala gemenskaper och artefakterna vi möter under uppväxten vårt tänkande (Säljö, 2022, s. 98). Vidare skriver Säljö (2022, s. 98) att genom interaktion och kommunikation utvecklas vår förmåga att sätta oss in i andras perspektiv och skapa en gemensam förståelse, eller intersubjektivitet. Barnets förmåga att interagera ökar genom deltagandet i sociala praktiker (Säljö, 2022, s. 98)).

Ett centralt begrepp för Vygotskij är *den proximala utvecklingszonen* (Säljö 2022, s. 103). Säljö (2022, s. 103) beskriver den proximala utvecklingszonen som det utrymme som finns mellan det som ett barn redan kan på egen hand och det som barnet kan uppnå med hjälp av att samspela med andra. Säljö (2022, s. 103) betonar att barnet utmanas och stöttas i sin proximala utvecklingszon genom interaktion med omgivningen och att detta är en viktig faktor för barnets fortsatta utveckling. Interaktion och kommunikation mellan barn och vuxna är viktigt för lärande och utveckling inom *den proximala utvecklingszonen* (Säljö, 2022, s. 104).

Begreppet *den proximala utvecklingszonen* används som ett verktyg för att förskolläraren ska kunna observera och förstå hur barnen utvecklar sina kunskaper och färdigheter i förskolan, enligt Säljö (2000, s. 120).

Begreppet *scaffolding* är också viktigt inom det sociokulturella perspektivet, och det innebär enligt Pihlgren (2017, s. 37) att barnet stöttas av vuxna eller kamrater under sin utveckling av kunskap och färdigheter. Vidare skriver Pihlgren (2017, s. 74) att barnen behöver olika typer av stöttning under sin uppväxt och kan ibland kräva extra hjälp för att utveckla vidare. Pihlgren (2017, s. 74) tar upp vikten av att pedagogerna på förskolan finns till hands för att stödja barn som kan känna för svåra att hantera självständigt. Stöttningen bör vara anpassad efter barnets intresse och motivation för att utmana barnet i sin *proximala utvecklingszon*, enligt Säljö (2022, s. 104). På så sätt kan barnet klara sig själv utan hjälp och nå högre utvecklingsnivåer. Pihlgren (2017, s. 36) poängterar också att förskollärarens närvaro och stöttning spelar en betydande roll för vad barnen lär sig genom det sociokulturella perspektivet.

Jag kommer att använda ovanstående begrepp i min analys när förskollärarna uttrycker hur de arbetar för att barn i behov av särskilt stöd ska kunna få sina behov tillfredsställda gällande områdena omsorg och lärande.

6. Metod

Jag kommer nedan att redogöra för metoden som jag har använt i studien för att uppnå syftet och frågeställningarna. Först kommer jag att motivera valet av kvalitativa intervjuer som metod. Sedan kommer jag att beskriva hur studien genomfördes, inklusive urvalet, bearbetningen av data, de etiska övervägandena som beaktades samt studiens validitet och reliabilitet.

6.1. Kvalitativa intervjuer som metod

Metoden som jag valde för att uppnå syftet och besvara frågeställningarna är kvalitativa intervjuer, då mitt syfte är att undersöka förskollärares uppfattningar kring olika utsagor och hur de uttrycker sig kring begreppen barn i "behov av särskilt stöd" och "inkludering". En kvalitativ forskningsintervju innebär enligt Kvale & Brinkmann (2014, s. 41) att man strävar efter att få en djupare förståelse för forskningsämnet genom att lyfta fram den intervjuades egna tankar och uttryck.

Jag använde semistrukturerade intervjuer för att få fram respondenternas syn på studiens frågeställningar (Dalen 2015, s. 35). För att få svar på frågeställningarna har jag i enlighet med Kvale och Brinkman (ibid, s. 48) i mina intervjuer använt mig av öppna frågor (se bilaga 2), där förskollärarna med egna ord har uttryckt sig kring begreppen som undersökas. Intervjuguiden innehöll också inledande frågor för att skapa en avslappnad stämning (Dalen 2015, s. 35). För att underlätta jämförelsen av resultaten från intervjuerna beslutade jag att inte ställa någon följdfråga. Detta säkerställde att alla respondenter besvarade samma frågor och ökade därmed studiens validitet och reliabilitet (Kvale och Brinkmann, 2014, s. 224).

6.2. Genomförande

Mina första steg för att genomföra min studie var att kontakta rektorerna som har ansvar för förskolorna i de aktuella bostadsområdena. Kontakten skedde via mejl, där jag förklarade min forskningsstudie och mitt syfte med studien. Rektorerna hjälpte mig genom att ge kontaktinformation till sex olika förskollärare som var villiga att bli intervjuade.

Jag valde för att intervjua sex förskollärare från två olika kommuner, där varje kommun bidrog med tre förskollärare. Dessa förskollärare har olika nivåer av arbetslivserfarenhet. Intervjuerna fokuserade på respondenternas syn på inkludering och barn i behov av särskilt stöd, samt deras egna erfarenheter och kompetens när det gäller att jobba med dessa barn. Intervjuerna ägde rum på förskollärares arbetsplatser för att skapa en känsla av trygghet. Syftet med att välja förskollärare från två olika kommuner är för att få en djupare förståelse för den ekonomiska ramen och hur den påverkar behandlingen av barn som är i behov av särskilt stöd i förskolan. Det kan vara att vissa kommuner har större budgetar för att tillhandahålla specialpedagogiskt stöd, anställa extra personal, tillgången till fortbildning och kompetensutveckling samt möjligheten att samarbeta med andra professionella som kan erbjuda specialiserad hjälp.

Jag kontaktade var och en av dessa förskollärare via mejl för att förklara syftet med min studie och anledningen till att de skulle bli intervjuade. Därefter skickade jag ut ett informationsbrev samt samtyckesblanketten (se bilaga 1) till dem. När jag fått samtycke från samtliga förskollärare och de skrivit under informationsbrevet, bokade jag in intervjuer med var och en av dem. Innan intervjuerna påbörjades, informerade jag dem om att deras röster skulle bli inspelade och att det var helt frivilligt att delta i studien.

Jag valde att spela in intervjuerna för att kunna vara mer närvarande under intervjutillfället och slippa behöva skriva ned informatörens svar på mina frågor. Enligt Löfdahl Hultman & Ribaeus (2021, s. 167) är detta ett utmärkt tillvägagångssätt för att kunna lyssna noga på intervjun och sedan vara noga när man transkriberar den inspelade versionen. Jag har spelat in intervjuerna på min mobiltelefon i flygplansläge. Inspelningarna har raderats efter avslutat arbete.

Varje intervju har tagit omkring 30 till 40 minuter att genomföra. Intervjuerna inleddes med att respondenterna informerades om studiens syfte samt om forskningsetiska principer. Därefter presenterades intervjufrågorna, och respondenterna fick svara utifrån sina kunskaper och erfarenheter på sina egna villkor. Enligt Dalen (2015, s. 14) är syftet med en intervju att få fram fördjupad och korrekt information om det område som specificeras genom frågorna. Intervjuer lämpar sig särskilt bra när fokus ligger på respondenternas känslor och fördjupade tankar.

6.3. Urval

Enligt Kihlström (2017, s. 49) är det av vikt att noga överväga vilka personer som ska delta i en kvalitativ intervju. Det är önskvärt att välja personer som har relevant erfarenhet och kunskap om ämnet som man har valt att fokusera på. I mitt fall, där jag valde att intervjua förskollärare, var det viktigt för mig att välja personer som jag inte kände sedan tidigare. På så sätt kunde jag säkerställa att samtalet var professionellt och seriöst (Kihlström, 2017, s. 50).

Kvale & Brinkmann (2014, s. 156) hänvisar till att antalet intervjupersoner som behövs kan variera beroende på syftet med undersökningen. Jag intervjuade därför sex förskollärare.

6.4. Bearbetning och analys av data

Efter att alla intervjuer var genomförda, påbörjade jag en process med transkribering av ljudinspelningarna. Jag lyssnade noggrant på varje inspelning flera gånger och tog noggranna anteckningar om endast det som var relevant för min studie. Enligt Dovemark (2017, s. 148) är en transkriberad intervju en skriftlig representation av muntlig kommunikation. Även om det är en tidskrävande process, är det viktigt för att möjliggöra en grundlig analys av det insamlade materialet (Denscombe 2009, s. 260). En av anledningarna till att jag valde att transkribera intervjuerna var att det skulle bli lättare att göra en detaljerad analys av materialet i textform i stället för att arbeta direkt med ljudinspelningarna.

Efter att intervjuerna transkriberats genomförde jag en andra bearbetning av materialet, där jag identifierade centrala begrepp och teman genom att jämföra informanternas uttalanden. Löfgren (2021, s. 168) kallar denna bearbetning av datan för tematisk analys, vilken är lämplig vid jämförelser och studier av olika informanternas perspektiv och förhållningssätt till ett gemensamt fenomen. Jag anser att det är relevant att bearbeta datan på detta sätt, med hänsyn till min studie som syftar till att undersöka både likheter och skillnader i informanternas tolkningar och uttalanden.

Denna innehållsanalys ledde fram till teman: *Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd, Förskollärares arbetssätt, Strategier och metoder som underlättar arbetet, Utmaningar och svårigheter med arbetet, Stöd från andra yrkesgrupper och Samarbeten med föräldrar.*

Efter det använde jag centrala begrepp inom det sociokulturella perspektivet för att söka efter likheter och skillnader i utsagor som handlade om den proximala utvecklingszonen och scaffolding.

6.5. Etiska riktlinjer

Jag har tagit hänsyn till till Vetenskapsrådets (2017, s. 39) skrift God forskningssed och de etiska riktlinjer för forskning som finns för att säkerställa att min forskning genomförs på ett etiskt korrekt sätt. Detta inkluderar forskningsetiska principer såsom anonymitet, tystnadsplikt, sekretess och konfidentialitet (Vetenskapsrådets, 2017, s. 27, 31, 40).

Först kontaktade jag rektorer som gav sitt godkännande för att skicka ut förfrågan om deltagande till förskollärare, enligt Löfdahl Hultman & Ribaeus (2021, s. 35). Alla informanter fick också ta del av ett informationsbrev (se bilaga 1) med en beskrivning av studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2017, s. 31).

Ingen information som kan härledas till specifika personer, förskolor eller kommuner röjdes vid bearbetning av data eller redovisning av resultat (Vetenskapsrådet, 2017, s. 40). Informanterna har fått information (både skriftligt och muntligt) om att intervjun kommer att spelas in och att inspelningarna kommer att raderas efter studiens avslutande. Alla informanter fick också ta del av ett informationsbrev (se bilaga 1) med en beskrivning av studiens syfte (Vetenskapsrådet, 2017, s. 31). Informanterna skrev under samtyckesblanketten för att godkänna sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2017, s. 31). De har också blivit informerade om att det är frivilligt att delta i intervjun och att de kan avbryta sitt deltagande när som helst. Inga namn har skrivits ner i det publicerade materialet utan bara fingerade namn. Enligt Vetenskapsrådet (2017, s. 27) måste informationen vara både muntlig och skriftlig till informanterna och den bör innehålla mer detaljerad information om att redigering av inspelningen kommer att ske. Vetenskapsrådet (2017, s. 27) har också förklarat att forskaren måste beskriva forskningens syfte och poängtera att det är frivilligt att delta.

Till sist tog jag hänsyn till att använda den insamlade datan endast för att tjäna syftet med studien (Vetenskapsrådet, 2017, s. 27).

6.6. Reliabilitet och validitet

Begreppet validitet enligt Kihlström (2017, s. 231) handlar om en studies giltighet, vilket innebär hur väl metoden använd i undersökningen besvarar syftet. Kvale och Brinkmann (2014, s. 224) förklarar att validitet innebär att en studie genomförs utan att forskarens egna åsikter påverkar resultatet. Detta har jag haft i åtanke under mina skrivprocesser, och därför låg syftet och frågeställningarna till grund för val av metod och intervjufrågor (Roos, 2021, s. 116). Jag har analyserat och utgått från de uppgifter som intervjupersonerna har lämnat under intervjuerna och från studiens teoretiska utgångspunkt för att öka validiteten i studien.

Reliabilitet handlar enligt Kihlström (2017, s. 164) om att studiens resultat är trovärdigt och avser dess tillförlitlighet. Det innebär också att man undersöker om informanternas svar förändras under intervjun eller vid senare tillfälle (Kvale & Brinkman 2014, s. 295). För att uppnå reliabilitet behöver forskaren samla tillräckligt med information för att kunna dra allmänna slutsatser i studien (Roos, 2014, s. 50). Genom att spela in alla intervjuer, kunde jag också undvika att missa några delar av intervjuerna (Kvale & Brinkman, 2014, s. 296; Roos, 2021, s. 115). Detta hjälpte mig också att Kihlström (2017, s. 231) betonar vikten av att intervjuaren är tillräckligt tränad för att kunna genomföra intervjuerna på ett korrekt sätt. Under min utbildning har jag haft flera tillfällen att öva på intervjuer, vilket har gett mig självförtroende inför denna studie.

Genom att använda begreppen validitet och reliabilitet har jag övervägt studiens pålitlighet och sanningshalt. Detta är av vikt i undersökningen då resultaten från intervjuerna kan tolkas på olika sätt och därmed påverka valet av resultatet (Kvale & Brinkman 2014, s. 295).

7. Resultatredovisning

Här presenteras resultatet under rubriker i form av de övergripande teman som framkom under den tematiska analysen. I den här delen ges alltså svar på studiens forskningsfrågor, vilket förhoppningsvis ger en tydlig struktur av resultatdelen. Avsnittet avslutas med en sammanfattning av studiens resultat.

7.1. Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd

Informanterna Mari, Sofi och Ann anser att deras kunskaper är tillräckliga när det gäller att arbeta med barn som är i behov av särskilt stöd, medan informanterna Eva, Ida och Sara anser att deras kunskaper är otillräckliga och att de behöver mer utbildning och fortbildning för att kunna utvecklas vidare inom området.

Informanterna Ida och Ann har båda lång erfarenhet. Ann förklarar att hon har utvecklat en praktisk erfarenhet eftersom hon har arbetat med olika barn i behov av särskilt stöd. Ann förklarar att hon ha lärt sig vilka pedagogiska metoder och arbetssätt som fungerar bäst för olika typer av behov. Informanten Ida säger att:

kunskapen är inte tillräcklig just nu, det går alltid att utvecklas (Ida).

Sofi berättar att en specialpedagogisk kurs på högskolan gav henne de verktyg som behövs för det specialpedagogiska uppdraget. Informanterna som har tagit examen längre tillbaka berättar att utbildningen då inte hade något specifikt fokus på specialpedagogik, utan det var inkluderat i utbildningens innehåll.

Mari säger att upp att hennes kunskaper har kommit från olika kurser som kommunen har erbjudit. Kurserna enligt Mari har erbjudit en möjlighet att utveckla sin kunskap och färdighet när det gäller att arbeta med barn i behov av särskilt stöd. Mari förklarar att kurserna har handlat om olika områden, såsom att lära sig mer om specifika funktionsnedsättningar, hur man skapar en inkluderande miljö eller strategier för att stödja språkutvecklingen hos barn i behov av särskilt stöd. Mari konstaterar att:

Fortbildningar och kurser kan dock vara ett användbart verktyg för att stödja förskollärare i deras yrkesutveckling och att uppdatera sin kunskap om barn i behov av särskilt stöd (Mari).

Eva säger att hennes kunskaper om att jobba med barn i behov av särskilt stöd kommer från personliga erfarenheter med en familjemedlem som har särskilda behov. Eva förklarar att hon har utvecklat en förståelse för de utmaningar och behov genom ett barn som har liknande behov. Eva påpekar dock att hennes personliga erfarenheter inte tillräckliga för att arbeta med alla typer av funktionsvariationer eller särskilda behov.

7.2. Arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet

Här presenteras resultatet av informanternas utsagor om hur de beskriver sitt arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet.

7.2.1. Strategier och metoder som förskollärare använder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet

Informanterna har under intervjuerna gett en inblick i de olika strategier och metoder som de använder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet.

Ida säger att de på avdelningen använder olika pedagogiska metoder, såsom användning av olika undervisningsstilar och anpassning av undervisningen för att möta behoven hos varje enskilt barn och för att stödja en inkluderande lärandemiljö. Ida förklarar att arbetet kan handla om att skapa tydliga rutiner och strukturer för att underlätta för barnen att förstå vad som förväntas av dem, eller genom att skapa olika stationer och material som tillgodoser olika intressen och behov. Ida konstaterar att:

Vi försöker skapa tydliga rutiner och strukturer för att ge barnen trygghet i sin vardag. Det kan handla om att ha fasta tider för olika aktiviteter eller att använda visuella scheman för att underlätta för barnen att förstå vad som förväntas av dem (Ida).

Att arbeta med mindre grupper av barn är en bra metod enligt informanterna för att ge mer individuell uppmärksamhet och stöd. Sofie säger:

Att arbeta med mindre grupper kan hjälpa till att skapa en trygg miljö där barnen kan utvecklas och lära sig (Sofi).

Alla informanter har nämnt bildstöd för att underlätta kommunikationen med barn i behov av särskilt stöd och inkluderingen av dessa barn i förskolans verksamhet. Detta kan inkludera visuella bilder, symboler eller andra hjälpmedel som kan underlätta förståelsen och kommunikationen. Även informanterna Eva, Sara, Mari och Ann har nämnt användning av TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) som en metod för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. Eva pekar på att användning av kan bidra till ökad kommunikation och förståelse mellan barn och personal. Sofi och Sara säger att de behöver mera kunskaper och stöd för att använda TAKK som en del av sin undervisning:

TAKK kan vara en effektiv metod för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. (Sara).

Sofi tar upp att de också använder sociala metoder, såsom att främja positiva relationer mellan barnen, stödja samarbete och delaktighet och främja förståelse för olikheter. Sofi säger:

Detta är en viktig del av arbetet med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i verksamheten (Sofi).

Informanten Mari nämner vikten av sin egen närvaro och att vara aktiv i arbetet med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i verksamheten. Detta kan till exempel vara att skapa en inkluderande miljö där alla barn känner sig välkomna och delaktiga i gemenskapen. Mari förklarar:

Min närvaro är väldigt viktigt för att skapa en inkluderande verksamhet där alla barn känner sig välkomna och delaktiga (Mari).

Informanterna Sara, Sofi och Ann har diskuterat behovet av att anpassa förskolans fysiska miljö för att inkludera barn som är i behov av särskilt stöd. Enligt informanterna Sara, Sofi och Ann kan anpassningar göras genom exempelvis en variation av leksaker och material, och genom att hjälpa till att möjliggöra för barn med olika behov att delta och interagera i leken och lärandet på ett säkert sätt. Ann har också pekat på att bilderna på väggarna kan användas som en pedagogisk resurs för att främja lärande. Det är också viktigt att bilderna är tillgängliga för alla barn, till exempel genom att vara placerade i barnens ögonhöjd eller ha tillräckligt stora bilder, enligt Ann.

Bilderna på väggarna kan vara en utmärkt pedagogisk resurs för att lära barnen (Ann).

7.2.2. Utmaningar och svårigheter i förskollärares arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd

Intervjuernas resultat visar att förskollärarna stöter på flera utmaningar och svårigheter i sitt arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd. Informanterna Eva, Ida och Sara säger att en av de största utmaningarna är deras bristande kunskap och kompetens kring hur skulle man arbeta och stötta dessa barn. Vidare menar informanterna Eva, Ida och Sara att de upplever en osäkerhet kring hur man identifierar behoven hos barnen och vilka stödinsatser som är lämpliga för olika typer av behov.

Vi behöver bättre kunskap och kompetens för att kunna identifiera och bedöma barnens behov och för att kunna välja rätt stödinsatser som är lämpliga för varje enskilt barn (Ida).

Det framkommer att kommunens ekonomi och resursbrist kan utgöra en betydande utmaning för förskollärare när det gäller inkludering av barn i behov av särskilt stöd. Enligt Sara finns det en resurslärare tillgänglig som ger stöd till ett enskilt barn som behöver det. Mari uttrycker en önskan om en resurslärare för ett barn som är i behov av särskilt stöd, men de har inte fått tillgång till detta trots att barnet har en diagnos. Kommunen har tydligen sagt nej till en resurslärare för det speciella barnet. Mari konstaterar:

För att ge dessa barn det stöd de behöver kan det krävas extra personal, men det kan vara svårt att få tillräckligt med resurser från kommunen för att anställa dem (Mari).

Flera informanter uppger att de har svårt att få tillräckligt med tid och resurser för att kunna ge det stöd som barnen behöver. Informanterna förklarar att de har för lite tid att ägna åt varje barn, särskilt om de har många barn med olika behov. Detta beror på stora barngrupper i avdelningen. Detta kan göra det svårt att ge individuellt stöd till barn med särskilda behov enligt informanterna.

Ju större barngruppen är, desto svårare kan det vara att ge varje barn individuell uppmärksamhet (Ann).

7.2.3. Stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar

Alla informanter uttryckte vikten av stöd från andra yrkesgrupper samt samarbeten med föräldrar när det gäller att inkludera barn i behov av särskilt stöd för att ge dessa barn bästa möjliga stöd och hjälp. Genom intervjuer har det framkommit att samarbete mellan förskolepersonal och andra yrkesgrupper, såsom specialpedagoger och logoped, kan vara av stor betydelse för att säkerställa att dessa barn får den bästa möjliga stöttning och inkludering.

Informanterna Eva, Sara, Mari och Ann som har tillgång till stöd från specialpedagoger, psykologer och andra experter, uppger att de känner sig tryggare och mer kapabla att ge barnen rätt stöd och hjälp. Detta stöd kan innefatta rådgivning, handledning och resurser för att utveckla olika strategier och tekniker för att stötta barnen i deras utveckling. Samarbetet med logoped kan också vara av stor betydelse enligt Sofi. Sofi hänvisar till att logopeden kan ge råd om hur man bäst stödjer barnen i deras språkutveckling och kommunikation och ge förskolepersonalen praktiska verktyg och övningar som kan användas:

Genom vägledning och praktiska verktyg har logopeden hjälpt oss att förstå vikten av att stödja alla barn i vår undervisning och har gett oss verktygen för att stödja deras språkutveckling och kommunikation (Sofi).

Informanten Eva uttrycker hur viktigt det är att förskollärarna får handledning av en specialpedagog. Eva förklarar att de har fått stöd och handledning från en specialpedagog för att lära sig hur man kan anpassa undervisningen och verksamheten för att inkludera och arbeta med barn i behov av särskilt stöd:

Specialpedagogens stöd och handledning har varit avgörande för att vi som pedagoger ska kunna anpassa undervisningen på ett sätt som inkluderar dessa barn (Eva).

Sara har tagit upp vikten av stöttningen från chefen för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i verksamheten. Vidare beskriver Sara att chefen ger resurser och råd för att underlätta

arbetet med dessa barn. Ann påpekar det viktiga i att kommunikation och samarbete mellan förskolepersonalen fungerar bra. Informanten Ann förklarar att genom att arbeta tillsammans och dela kunskap och erfarenheter kan personalen ge ett mer heltäckande stöd till barnen i behov av särskilt stöd.

Genom att dela våra kunskaper och erfarenheter kan vi arbeta mer helhjärtat och tillsammans skapa en trygg och inkluderande miljö för alla barn, inklusive de som behöver särskilt stöd (Ann)

Samarbetet med föräldrar har också visat sig vara av stor betydelse. Alla informanter har tagit upp vikten av att samverka föräldrarna, då förskolepersonalen genom detta kan få en djupare förståelse för barnets situation och behov.

Föräldrarna kan också bidra med viktig information och erfarenheter som kan vara till hjälp i arbetet med barnen (Sofi).

7.3. Sammanfattning av resultatet

Resultatet av denna undersökning visar att de flesta av förskollärarna i min studie upplever sig ha grundläggande kunskaper om barn i behov av särskilt stöd, men det finns också brister i kunskaperna. Flera av de intervjuade förskollärarna hämtar sin kunskap och erfarenhet om barn i behov av särskilt stöd från sin utbildning och sin arbetsplats. Några av dem har också deltagit i fortbildningar och utbildningar inom området. Endast ett fåtal av förskollärarna har fått sin kunskap genom att personligen uppleva och ha erfarenhet av familjemedlemmar med särskilda behov.

Resultatet visar också att förskollärarnas kunskap och erfarenheter varierar beroende på deras utbildningsnivå och arbetslivserfarenhet. De som har en högre utbildningsnivå och mer erfarenhet inom området har en djupare förståelse för barns behov av särskilt stöd och är mer benägna att använda olika strategier för att möta dessa behov i förskolemiljön.

Av resultatet framgår också att förskollärare har använt olika strategier och metoder för att stödja barn i behov av särskilt stöd. Det handlar om att använda olika pedagogiska metoder och anpassa undervisningen efter varje enskilt barns behov och att arbeta med mindre grupper av barn för mer individuell uppmärksamhet. Resultaten visar att bildstöd och TAKK också kan vara viktiga metoder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. Önskemål framförs om att förskollärare bör få mer utbildning och stöd i att använda TAKK som en del av sin undervisning. Informanterna betonar vikten av att vara närvarande och aktiva i arbetet med att skapa en inkluderande miljö där alla barn känner sig välkomna i gemenskapen. Av resultatet framgår att en anpassning av förskolans fysiska miljö är en viktig metod för att inkludera barn med särskilda behov. Bilder på väggarna kan också användas som en pedagogisk resurs för att främja lärande om inkludering och olikheter.

Vidare visar resultatet att förskollärare står inför flera utmaningar och svårigheter i sitt arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. En av de största utmaningarna som identifieras är bristen på resurser – både ekonomiska och personella – för att kunna erbjuda den individuella uppmärksamhet och det stöd som dessa barn behöver. Dessutom rapporterar förskollärarna att de ofta upplever att de har otillräcklig kunskap och kompetens för att möta behoven hos dessa barn. Brist på tid samt stora barngrupper är några av dessa utmaningar. Alla dessa faktorer kan göra det svårt för förskollärare att inkludera barn med särskilda behov. Genom samarbete och kommunikation mellan olika yrkesgrupper och föräldrar kan förskollärare få tillgång till värdefull kunskap och resurser som kan hjälpa dem att ge barnen den stöttning och hjälp de behöver för att komma vidare i sin utveckling.

8. Analys av resultat

I det här avsnittet kommer det ovanstående resultatet att analyseras utifrån ett sociokulturellt perspektiv med hjälp av de teoretiska begreppen *den proximala utvecklingszonen* och *scaffolding*.

I intervjuerna framkom att förskollärare upplever att inkludering av barn med särskilda behov i förskolans verksamhet kan underlättas genom användningen av scaffolding som pedagogisk strategi. Förskollärarens svar i intervjuerna betonar att användningen av scaffolding som pedagogisk strategi kan bidra till att skapa en inkluderande och stödjande miljö i förskolan. Scaffolding innebär att förskollärarna ger individuellt anpassat stöd till varje barn baserat på deras unika behov och förmågor, enligt Säljö (2022, s. 104). Förskollärarna i studien har tagit upp att de arbetar aktivt med att identifiera och förstå varje barns specifika behov och sedan anpassar sin undervisning och stöd utifrån dessa behov, oavsett om de har särskilda behov eller inte. Informanterna i studien har tagit upp att de använder sig av olika strategier, såsom att bryta ned uppgifter i mindre delar, erbjuda visuella stöd och ge feedback, för att stödja barnets lärande och utveckling när det gillar att arbeta med barn i behov av särskilt stöd.

Pihlgren (2017, s. 36) betonar även vikten av att pedagogerna är närvarande och stöttande för barns utveckling och lärande. Vidare skriver Pihlgren (2017, s. 74) att förskolläraren hjälper barnen genom vägledning och stöttning för att uppnå lärande och utveckling. Flera förskollärare i studien berättar att medverkar i aktiviteter där barn som är i behov av särskilt stöd och andra barnen delas in i mindre grupper, för att stötta och vägleda dem i det de vill göra. Att barnen delas in i mindre grupper ger barnen den hjälp de behöver när de inte kan uttrycka sig själva och ger dem möjlighet att delta. Informanterna i studien nämner att även barnen kan stötta varandra. Sofi poängterar att det är viktigt att ha olika aktiviteter där barn med särskilda behov kan vara med och samspela med andra barn, för att inkludera dem och för att barnen kan stötta och hjälpa varandra. Utifrån det som informanterna säger blir det tydligt att de arbetar för att barnen som är i behov av särskilt stöd ska kunna utvecklas i sin proximala utvecklingszon. Den proximala utvecklingszonen beskrivs enligt Säljö (2000, s. 120) som det utrymme som finns mellan det barnet redan kan på egen hand och det som barnet kan uppnå med hjälp av att samspela med andra. Med hjälp av stöd och vägledning från förskolläraren kan barnet nå den proximala utvecklingszonen och därmed utveckla sin kompetens och förmåga.

Ann pekar på att inkludering av barnen som är i behov av särskilt stöd i förskoleverksamheten kräver en medveten och individanpassad pedagogisk planering som tar hänsyn till varje barns specifika behov och förutsättningar. Säljö (2000, s. 120) poängterar att genom användning av konceptet den proximala utvecklingszonen som en vägledande ram kan förskolläraren identifiera varje barns närmaste utvecklingszon och utforma lärandemiljöer och aktiviteter som utmanar barnen på ett lämpligt sätt. Ida har tagit upp att de planerar aktiviteter som ligger strax utan barnens nuvarande förmågor, samtidigt som de ger stöd och vägledning för att barnen ska kunna utveckla sin kompetens och förmåga.

Utifrån det som informanterna säger tolkar jag det som att samtliga arbetar med att utveckla barnen i deras respektive proximala utvecklingszon genom scaffolding, vilket innebär att hjälpa barnen göra saker som de inte klarar av att göra själva (Pihlgren, 2017, s. 74).

9. Diskussion

I detta avsnitt kommer en metod- och resultatdiskussion att presenteras. Studiens resultat diskuteras utifrån de fem teman som framkom vid den tematiska analysen: förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd, förskollärares arbetssätt, strategier och metoder som underlättar arbetet, utmaningar och svårigheter med arbetet samt stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar. Diskussionen utgår från den tidigare presenterade bakgrunden och tidigare forskning.

9.1 Metoddiskussion

Denna studie fokuserar på förskollärares upplevelser och erfarenheter när det gäller inkluderingen av barn som är i behov av särskilt stöd. För att genomföra studien och samla in data användes kvalitativa intervjuer med sex förskollärare. Därför att ta del av förskollärarnas erfarenheter av barn som behöver extra stöd (Kvale & Brinkman 2014, s. 17). Intervjuer ansågs vara en användbar metod eftersom det ger möjlighet att förstå hur de tolkar och praktiskt arbetar med detta (Kvale & Brinkman, 2014, s. 47).

Intervjuerna var semistrukturerade och genomfördes individuellt (Dalen 2015, s. 35). Om fler intervjuer hade genomförts så hade det kunnat bidra med mer detaljerad och fördjupad information. Dock var det svårt att hitta informanter som ville delta i intervjuer, vilket ledde till att det antal intervjuer som genomfördes ansågs tillräckliga för att uppnå syftet med studien. Intervjuerna analyserades med hjälp av tematisk analys för att identifiera mönster och teman i datan (Löfgren, 2021, s. 168). Nu i efterhand anser jag att observationer hade varit en lämplig metod, speciellt med tanke på den sociokulturella teori som jag valde att använda för att analysera resultaten.

Om jag hade valt att använda observation som metod i studien hade syftet och frågeställningarna formulerats annorlunda. Genom observationer hade förskollärarnas arbete med inkludering av barn som behöver extra stöd i förskolans verksamhet blivit mer synligt. Det skulle inte bara ha varit begränsat till deras utsagor. Detta är i linje med Lutz (2009, s. 58) som menar att genom att använda flera olika metoder för att samla in material och göra en fallstudie kan man få en rikare empiri för att skapa olika bilder av praktiken. Tyvärr var studien begränsad i tid, vilket gjorde att observationer inte ansågs vara möjliga att genomföra.

Jag använde mig en intervjuguide med öppna frågor (se bilaga 2) som jag inte gav till intervjupersonerna på förhand. Syftet var att få deras svar att vara mer naturliga och för att undvika att de skulle svara på ett sätt som de trodde att jag ville höra (Kvale & Brinkman, 2014, s. 48). Dock upplevde jag att flera deltagare blev stressade av detta och inte var förberedda, men jag skulle vilja påpeka att detta kan ha haft en positiv effekt på informanternas svar. Även genom att ge dem tid att tänka och reflektera kunde de ge mer genuina och spontana svar. Jag valde att ställa några inledande frågor till intervjupersonerna innan de mer detaljerade frågorna för att skapa en avslappnad stämning och för att hjälpa deltagarna att slappna av inför intervjun (Kihlström, 2017, s. 52). Jag undvek också att ställa

ledande frågor till deltagarna för att undvika att påverka deras svar (Kvale och Brinkmann, 2014, s. 224). Jag valde att spela in intervjuerna. Detta var ett bra sätt att säkerställa att man inte missar några detaljer som kan vara viktiga för analysen (Löfdahl Hultman & Ribaeus, 2021, s. 167). Jag anser att genom att lyssna på inspelningarna igen kunde jag få en bättre förståelse för deltagarnas svar, och därigenom kunde jag få en mer komplett bild av deras upplevelser och åsikter.

9.2. Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras resultatet, där jag använder mig av underrubriker i form av de teman som framkom i den tematiska analysen: Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd, strategier och metoder som förskollärare använder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet, utmaningar och svårigheter i förskollärares arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd och stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar. Empirin kopplas till inledningen, bakgrunden samt den tidigare forskning som jag har presenterat i studiens forskningsgenomgång.

9.2.1. Förskollärares kunskap och erfarenheter om barn i behov av särskilt stöd

Resultaten av denna studie visar både positiva och negativa aspekter av förskollärarnas kunskap och kompetens när det gäller att möta behoven hos barn i behov av särskilt stöd, vilket är i linje med tidigare forskning på området. Det finns en grundläggande kunskapsnivå, men det finns också brister och en känsla av otillräcklighet hos förskollärarna. Hammar och Johansson (2008, s. 9) samt Edfelt et al. (2019, s. 151) framhåller att det kan vara svårt att få tillräcklig utbildning och kompetens för att kunna erbjuda det nödvändiga stödet. Det kan bli nödvändigt att söka extern kompetens, till exempel genom handledning eller utbildning, för att stödja pedagogerna som arbetar med dessa barn.

Blomberg (2022, s. 58) påpekar att förskollärarnas utbildning och kompetens är avgörande för att skapa en inkluderande miljö. Sandberg och Ottosson (2010, s. 751–752) lyfter fram liknande problem gällande förskollärarnas kompetens och utbildning när det kommer till att arbeta med barn i behov av särskilt stöd. Denna forskning indikerar att det finns utrymme för förbättring i utbildningen och kompetensutvecklingen för förskollärare på detta område. Studier av Luttrupp (2011, s. 55) och Karlsudd (2021, s. 14) bekräftar också betydelsen av förskollärarnas utbildning och kompetens för att främja inkluderingen av barn med särskilda behov i förskolan. Enligt Karlsudd (2021, s. 14) behöver förskollärare bättre utbildning för att kunna erbjuda adekvat stöd till dessa barn. Resultatet stämmer överens med tidigare forskning som betonar vikten av det behövas satsningar på fortbildningar och utbildningar som kan höja förskollärarnas kompetens och skapa en mer inkluderande miljö i förskolan, i linje med rekommendationer från tidigare forskning och internationella deklARATIONER. Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 2006) betonar vikten av att öka kunskaperna och kompetenserna hos förskolepersonal för att kunna arbeta effektivt med inkludering av barn med särskilda behov. Dessa resultat stöder förespråkandet av att satsa på fortbildningar och utbildningsprogram som fokuserar på att stärka förskollärarnas kompetens inom området.

Det är därför avgörande att förskollärare har tillgång till utbildning och kompetensutveckling som är specifikt riktad mot att arbeta med barn i behov av särskilt stöd. Detta kan inkludera fortbildning om olika funktionsnedsättningar och hur man anpassar undervisningen och miljön för att möta varje barns individuella behov. Genom att investera i utbildning och kompetensutveckling kan förskolepersonalen bättre förbereda sig för att skapa en inkluderande och tillgänglig miljö för alla barn.

9.2.2. Strategier och metoder som förskollärare använder för att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet

Enligt Läroplanen ska förskolans verksamhet anpassas till alla barn, även de som behöver mer stöd och stimulans (Skolverket, 2018, s. 6). Det betyder att förskollärare har ett ansvar att skapa en inkluderande miljö där alla barn ges lika möjligheter till utveckling och lärande. Förskolans läroplan (Skolverket, 2018, s. 7) framhåller också vikten av inkludering och att stödja barns behov oavsett funktionsnedsättning eller andra svårigheter. Resultaten från denna studie visar att förskollärare aktivt använde olika strategier och metoder för att anpassa undervisningen efter varje enskilt barns behov. Genom att göra detta skapar de en lärandemiljö där alla barn kan känna sig delaktiga och stödda.

Salamancadeklarationen (Svenska Unescorådet, 2006, s. 18) poängterar vikten av att inkludera barn med särskilda behov i förskolans verksamhet och tillgodose deras behov av särskilt stöd. Detta kan ske genom anpassning av undervisningen, extra resurser eller användning av tekniska hjälpmedel. Studiens resultat bekräftar betydelsen av dessa och visar att genom att anpassa undervisningen och ge individuell uppmärksamhet kan erbjuda stöd som behövs för att möta varje barns specifika behov. Resultatet av denna studie stämmer överens med tidigare forskning som har betonat vikten av att inkludera alla barn i förskoleverksamheten och ge dem lika möjligheter och stöd. Enligt Palla (2021, s. 190) är det avgörande att förskollärare har kunskap om barnens tidigare kunskaper, erfarenheter och intressen för att kunna inkludera dem på lika villkor. Hammar (2013, s. 9) understryker också vikten av att ge alla barn anpassningar och stöd för att delta fullt ut i förskolans verksamhet och skapa en inkluderande miljö. Edfelt et al. (2019, s. 174) påpekar att enkla tekniker och anpassningar kan kompensera för funktionsnedsättningar och främja inkludering och utveckling hos alla barn. I linje med tidigare forskning, visar studiens resultat att förskollärare använder dessa metoder och strategier för att stödja barn med särskilda behov, vilket kan ses som ett sätt att uppfylla barnets rätt till resurser och ett fullvärdigt liv enligt Barnkonventionen (Unicef, 2020b).

Resultaten i föreliggande studie visar det viktiga i att använda olika pedagogiska metoder och anpassa undervisningen efter varje enskilt barns behov och att dela in barngruppen i mindre grupper av barn för mer individuell uppmärksamhet. Luttrupp (2011, s. 43) betonar vikten av att ta hänsyn till barnens specifika behov och anpassa undervisningen individuellt för varje barn. Sandberg & Ottosson (2010, s. 752) understryker också vikten av att göra anpassningar för att stödja barnens utveckling av färdigheter och förmågor. Genom att göra dessa anpassningar kan förskolan ge ett bättre stöd till barn som behöver extra hjälp och hjälpa dem att nå sin fulla potential. Blomberg (2022, s. 58) bekräftar också att pedagogiska arbetssätt

som behandlar språkutveckling och värdegrundsarbete kan vara särskilt stödande för barn med särskilda behov. Studiens resultat pekar på betydelsen av att använda dessa metoder i undervisningen för att inkludera barnen som är i behov av särskilt stöd och stödja deras utveckling och lärande.

Både Lutz (2009, s. 190) och Palla (2021, s. 190–191) pekar på betydelsefulla aspekter när det gäller att skapa en inkluderande miljö för barn. Lutz (2009, s. 190) betonar i sin avhandling hur meningsfullt det är att anpassa utbildningen efter barnens individuella behov och förutsättningar. Detta innebär att man behöver använda en mer individualiserad metod för att följa upp barns utveckling och skapa flexibla undervisningsmiljöer som tillåter olika behov och arbetssätt för olika barn. Palla (2021, s. 190–191) pekar på betydelsen av att specialpedagogiska insatser kan vara till hjälp för att stärka alla barns lärande och utveckling. Detta kan vara genom vuxennärvaro och planerade aktiviteter som bygger på vuxenengagemang. Deras forskning stödjer resultaten från den aktuella studien och understryker betydelsen av att vara närvarande och aktiv i arbetet med att skapa en inkluderande miljö där alla barn känner sig välkomna.

Resultaten av studien visar att anpassning av förskolans fysiska miljö för att inkludera barn med särskilda behov är en viktig metod för att främja deras lärande och utveckling. Detta resultat stöds av tidigare forskning, såsom Edfelt et al. (2019, s. 29), som betonar den huvudsakliga betydelsen av att skapa en tillgänglig miljö för alla barn. Vilket är i linje med Lpfö18 (Skolverket, 2018, s. 6) och Skollagen (Skollagen Kap 3. §2 & §4a). En tillgänglig miljö är avgörande för att stödja varje barns individuella behov och främja deras lärande och utveckling, enligt Lpfö18 (Skolverket, 2018, s. 7).

Studien visar också att användning av bildstöd och TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) kan vara betydelsefulla metoder för att stärka kommunikationen och inkludera barn i behov av särskilt stöd. Forskningen visar också att TAKK kan vara en användbar metod för att stärka kommunikationen mellan pedagoger och barn. Edfelt et al. (2019, s. 73) förklarar att TAKK kan förstärka barnens förståelse och underlätta deras kommunikation. Detta resultat stöds av Palla (2021, s. 192), som betonar vikten av att barn har möjlighet att utveckla sitt språk på olika sätt. Edfelt et al. (2019, s. 73) påpekar att bilder och dagsscheman kan underlätta för barn att förstå och förutse vad som ska hända under dagen. Detta stöder våra resultat om användningen av dagsschema och bilder på väggarna som en pedagogisk resurs för att främja lärande hos barnen.

Dokumentation kan även användas för att identifiera situationer och relationer där svårigheter kan uppstå, enligt Palla (2021, s. 204). Detta innebär att dokumentation kan vara ett värdefullt verktyg för att upptäcka och åtgärda eventuella hinder och utmaningar som barnen i behov av särskilt stöd kan möta i förskolemiljön. Lindqvist & Rodell (2015, s. 65–67) nämner också att dokumentation och observationer kan bidra till att skapa en inkluderande miljö och utveckla förskolan i en inkluderande riktning. Resultaten av studien visar att informanterna inte nämner dokumentation som ett verktyg för att stödja deras arbete med barn i behov av särskilt stöd i förskolan, trots dess betydelse enligt tidigare forskning. Detta kan ha flera

förklaringar och faktorer som påverkar deras inställning och användning av dokumentation. Till exempel att informanterna inte har upplevt dokumentation som ett användbart verktyg. Informanterna kan ha en begränsad förståelse för dokumentationens möjligheter och hur det kan bidra till att identifiera och hantera svårigheter i förskolan. En annan faktor kan vara att informanterna har tidsbegränsningar eller brist på resurser som hindrar dem från att ägna tillräckligt med tid åt dokumentation.

9.2.3. Utmaningar och svårigheter i förskollärares arbete med inkludering av barn i behov av särskilt stöd

Resultaten av denna studie visar på flera utmaningar och svårigheter som förskollärare står inför i sitt arbete med att inkludera barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. Detta resultat bekräftar tidigare forskning som också har pekat på denna utmaning. Enligt tidigare forskning är det tydligt att det finns en kontinuerlig utmaning med att möta behoven hos barn i behov av särskilt stöd i förskolan (Blomberg, 2022, s. 58; Sandberg & Ottosson, 2010, s. 751–752).

En av de utmaningar som har identifierats är bristen på resurser, både ekonomiska och personella, för att kunna erbjuda individuell och lämplig support till dessa barn. Detta resultat stämmer överens med Palla (2021, s. 178), som nämner att en av de största utmaningarna är att hitta tillräckliga resurser och kompetens för att ge adekvat stöd till alla barn i behov av det. Palla (2021, s. 178) förklarar att tillgången till tillräckliga resurser och kompetens är avgörande för att kunna erbjuda lämpligt stöd och handledning till dessa barn. Vidare skriver Palla (2021, s. 178) att om resurserna i form av specialpedagoger och annan stödpersonal är begränsade, så kan det påverka samarbetet och samordningen av insatserna för att möta barnens behov och kan ha en negativ inverkan på kvaliteten inom förskoleverksamheten.

Utmaningen med stora barngrupper är också en faktor som framhålls som ett av de största problemen när det gäller att arbeta med barn i behov av särskilt stöd (Luttrupp, 2011, s. 59). Det är viktigt att uppmärksamma barnens individuella behov av tid och uppmärksamhet från vuxna, inklusive barn med utvecklingsstörning (Luttrupp, 2011, s. 43). Studiens resultat bekräftar betydelsen av dessa och visar att barngruppernas storlek är en utmaning som påverkar möjligheten att erbjuda stöd till barn i behov av särskilt stöd.

En annan utmaning som identifierats är svårigheten identifiera behoven hos barn som inte är diagnostiserade. Detta resultat är i linje med Edfelt (2021, s. 157–158) som framhåller svårigheten att upptäcka och identifiera behoven hos barn som inte är diagnostiserade eller formellt identifierade. Detta gör det svårt för förskollärare att veta hur de ska stödja dessa barn på bästa sätt. Vissa förskollärare kan också känna sig osäkra när det gäller att bedöma och bemöta barn med behov av särskilt stöd, vilket kan leda till att specialpedagogen tar över ansvaret (Palla, 2021, s. 171). För att skapa en inkluderande miljö där alla barn känner sig välkomna och accepterade identifieras det i tidigare forskning av Hammar och Johansson (2008, s. 9) att det krävs kunskap om olika funktionsvariationer och förmåga att anpassa undervisningen för att inkludera alla barn. Forskningen betonar också behovet av mer stöd och handledning för att kunna möta behoven hos alla barn i förskolan (Sandberg & Ottosson,

2010, s. 751–752). Skillnader mellan olika förskolor i hur de hanterar barn med särskilda behov har också noterats i studien. Skolinspektionen (2017) har också sett skillnader mellan förskolor i hur de hanterar barn med särskilda behov, vilket kan bero på personalens kunskaper, erfarenheter och syn på uppdraget.

9.2.4. Stöd från andra yrkesgrupper och samarbeten med föräldrar

Resultaten av denna undersökning bekräftar tidigare forskning som betonar vikten av samarbete och kommunikation mellan olika yrkesgrupper och föräldrar för att underlätta förskollärares att ge barnen den stöttning och hjälp de behöver för att lyckas i sin utveckling. Studier av av Lutz (2009, s. 190), Sandberg & Ottosson (2010, s. 752) samt Vasiljević-Prodanović, Krneta & Markov (2021, s. 751–752) stöder slutsatsen att samarbete och kommunikation är avgörande för att säkerställa att barn med särskilda behov får den hjälp de behöver. Ytterligare stöd för betydelsen av samarbete kommer från Palla (2021, s. 172), som framhåller att kontakt med specialpedagogen kan bidra till ett förbättrat samarbete mellan förskollärare, rektor och specialpedagog. Detta antyder att ett nära samarbete mellan olika yrkesgrupper inom förskolemiljön kan vara avgörande för att skapa en gynnsam och inkluderande miljö för barn med särskilda behov. Lindqvist och Rodell (2015, s. 93) lyfter fram specialpedagogens roll i samarbete med förskollärare för att förbättra förskolemiljön för alla barn med olika former av stödbehov. Denna forskning understryker behovet av att inkludera specialpedagogiska resurser och expertis i samarbetet för att möta barnens individuella behov.

Edfelt et al. (2019, s. 149, 151) påpekar också vikten samverkan mellan förskolepersonal och vårdnadshavare. Genom att kombinera pedagogernas kunskap om hur barnet reagerar i gruppen med föräldrarnas djupa kunskap om det egna barnet, kan man skapa en optimal situation för barnet. Förskolan kan fungera som ett komplement till hemmet och skapa gynnsamma förutsättningar för barnets utveckling. Dessa resultat understryker vikten av att främja samarbete och kommunikation mellan förskollärare och föräldrar för att skapa en stödjande och inkluderande miljö för barn i behov av särskilt stöd. Genom att dra nytta av kunskap och resurser från olika aktörer kan förskollärare få tillgång till värdefull kunskap och resurser som kan hjälpa dem att ge barnen den stöttning och hjälp de behöver för att lyckas i sin utveckling.

10. Slutsatser

Informanterna i studien ger olika perspektiv på varifrån deras kunskaper kommer ifrån. Förskollärarnas kunskaper kan komma från praktisk erfarenhet, utbildning och fortbildning inom specialpedagogik samt personliga erfarenheter.

Resultatet visar att förskollärarna möter många utmaningar i detta arbete. Resultaten visar också ett behov av mer utbildning och fortbildning för att förskollärare ska kunna stärka sin kunskap om att stödja barn med särskilda behov. Genom att använda olika strategier och anpassningar kan pedagogerna skapa en inkluderande miljö som främjar barnens delaktighet och lärande, vilket leder till att barnen med särskilda behov kan delta aktivt i förskolans verksamhet. Samarbetet mellan pedagogerna, föräldrarna och andra professionella är en viktig faktor för att lyckas med inkluderingsarbetet.

Det är viktigt att förskollärare har tillräckligt med resurser och stöd för att kunna arbeta med barn i behov av särskilt stöd inom de ekonomiska ramarna som ges. Att sätta in extra resurser och personal kan vara ett viktigt steg för att underlätta för förskollärare att klara sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd. Utifrån resultaten i studien kan det dock konstateras att det finns ett behov av mer utbildning och fortbildning för att stärka förskollärarnas kunskaper och färdigheter i inkluderingsarbetet. Det är därmed viktigt att säkerställa tillräckliga ekonomiska resurser för att öka förskollärarens möjligheter att klara sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd.

Det framkommer att barngruppernas storlek påverkar möjligheten att erbjuda adekvat stöd till dessa barn. Dessutom är det en utmaning att identifiera behoven hos barn som inte är diagnostiserade eller formellt identifierade, vilket leder till osäkerhet bland förskollärare och möjligen till att specialpedagoger tar över ansvaret. För att skapa en inkluderande miljö betonas betydelsen av kunskap om olika funktionsvariationer och förmågan att anpassa undervisningen för att inkludera alla barn. Det konstateras också att det behövs mer stöd och handledning för att kunna möta behoven hos alla barn i förskolan. Det har också noterats skillnader mellan förskolor i hur de hanterar barn med särskilda behov, vilket kan vara relaterat till personalens kunskaper, erfarenheter och syn på uppdraget.

Därmed kan slutsatsen dras att det är nödvändigt att erbjuda förskollärare kontinuerlig utbildning och stöd för att främja inkluderingen av barn med särskilda behov i förskolans verksamhet.

11. Förslag till vidare forskning

I denna studie har fokus legat på förskollärarnas upplevelser och erfarenheter gällande inkluderingen av barn som är i behov av särskilt stöd. Genom intervjuerna har jag fått en förståelse för att det finns många utmaningar och svårigheter i detta arbete. Förskollärarna

känner sig osäkra kring arbetet med dessa barn och upplever att det finns en brist på kunskap om hur de kan inkludera dem i förskolans verksamhet.

En studie som bygger vidare på denna uppsats skulle kunna vara att göra observationer på förskolor för att få en djupare förståelse av hur pedagogerna kan arbeta med inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. Intervjuer med specialpedagoger och rektorer skulle också kunna vara en bra metod för att kunna se hur organiseringen av verksamheten går till och vilka deras uppfattningar kan vara.

12. Referenser

- Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat*. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning.
- Blomberg, G. (2022). *Förskolans utbildning utifrån barns rätt till stöd*. [Research Rapport, Jönköping University]. <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:1712987/FULLTEXT01.pdf#page52>
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Dovemark, M. (2017). *Etnografi som forskningsinsats*. I: Dimenäs, J. (red), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Edfelt et al. (2019). *Tydliggörande pedagogik*. Stockholm: Natur och kultur.
- Edfelt, D. (2021). *Utmaningar i förskolan. Att förebygga problemskapande beteenden*. Stockholm: Gothia Fortbildning.
- Hammar, L. (2013). *Visst kan ALLA vara med! i idrott, lek och spel*. Örebro: Varsam.
- Karlsudd, P. (2021). *Promoting Diversity and Belonging: Preschool Staff's Perspective on Inclusive Factors in the Swedish Preschool*. Education Sciences 11(3): 104 <https://doi.org/10.3390/educsci11030104>
- Kihlström, S. (2017). Fenomenografi som forskningsansats. I: Dimenäs, J. (red), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Kihlström, S. (2017). Intervju som redskap. I: Dimenäs, J. (red), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Kihlström, S. (2017). Uppsatsen – examensarbete. I: Dimenäs, J. (red), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

- Lindqvist, G. & Rodell, A. (2015). *Stöd och anpassningar – att organisera särskilda insatser*. Gothia Fortbildning.
- Lindqvist, G. (2022). *Specialpedagogiska perspektiv*. Högskolan Dalarna [internt material].
- Luttrupp, A. (2011). *Samspel och delaktighet i förskolan för barn med utvecklingsstörning*. [Vetenskaplig uppsats för filosofie licentiatexamen, Stockholms universitet]. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:446100/FULLTEXT01.pdf>
- Lutz, K. (2009). *Kategoriseringar av barn i förskoleåldern*. [Licentiatavhandling, Malmö högskola]. Educational Sciences. <http://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404426/FULLTEXT01.pdf>
- Löfdahl Hultman, A. & Ribaeus, K. (red.) (2021). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Liber.
- Löfgren, H. (2021). Lärarberättelser från förskolan. I: Löfdahl Hultman, A., & Ribaeus, K. (Red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (2 uppl). Stockholm: Liber AB.
- Nilholm, C. (2020). *Perspektiv på specialpedagogik*. Studentlitteratur.
- Palla, L. (2021). *Specialpedagogik i förskola. Grundläggande huvudsaker och reflekterande djupdykningar*. Studentlitteratur.
- Pihlgren, A. (2017). *Undervisning i förskolan-att skapa lärande undervisningsmiljöer* (1uppl.). Natur & kultur.
- Roos, C. (2014). Att berätta om små barn – att göra en minietnografisk studie. I: Löfdahl Hultman, A., Hjalmarsson, M & Frnazén, K. (Red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (2 uppl). Stockholm: Liber AB.
- Sandberg, A. & Ottosson, L. (2010).” *Pre-school teachers’, other professionals’, and parental concerns on cooperation in pre-school – all around children in need of special support: the Swedish perspective*”. International Journal of Inclusive Education, 14(8), 741-754, DOI: 10.1080/13603110802504606
- SFS 2010:800. *Skollag*. Utbildningsdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 [22-04-2023]

- SFS 2018:1303. *Lag om ändring i skollagen 2010:800.*
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 [22-04-2023]
- Skolinspektionen (2017) *Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd.*
Skolinspektionen. <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2017/forskolans-arbete-med-barn-i-behov-av-sarskilt-stod/forskolans-arbete-med-barn-i-behov-av-sarskilt-stod.pdf>
[22-04-2023]
- Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18.* Stockholm: Skolverket.
- Svenska Unescorådet (2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca + 10.* Stockholm:
<http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Salamancadeklarationen-och-Salamanca+-10-ers%C3%A4tter-1-2001.pdf>. [2023-04-13].
- Säljö, R. (2022). *Lärande. En introduktion till perspektiv och metaforer.* Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- UNICEF (2020a). *Barnkonventionens ställning i Sverige.* Stockholm: UNICEF.
<https://unicef.se/projekt/barnkonventionens-stallning-i-sverige> [2023-04-12].
- UNICEF (2020b). *Barnkonventionen.* Stockholm: UNICEF.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>. [2023-04-12].
- Vasiljević-Prodanović, D., Krneta, Z & Markov, Z. (2021).” *Cooperation between Preschool Teachers and Parents from the Perspective of the Developmental Status of the Child*”. *International Journal of Disability, Development and Education*, DOI: 10.1080/1034912X.2021.191689
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed.* Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Øyen Andersen, S. & Solheim, B. (2015). *Akademiskt skrivande – en skrivhandledning.* Gleerups Utbildning A.

13. Bilagor

13. 1. Bilaga 1: Informationsbrev samt samtyckesblankett

HÖGSKOLAN
DALARNA

Informationsbrev samt samtyckesblankett

Förfrågan om deltagande som informant i examensarbete.

Under vårterminen 2023 skriver jag mitt examensarbete på förskolläraryrket vid Högskolan Dalarna. Min studie handlar om inkludering av barn i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. Jag använder intervjuer som metod för min datainsamling. Du tillfrågas härmed om deltagande i denna studie.

Studiens syfte och innehåll

Syftet med min studie är att utforska förskollärares upplevelser och erfarenheter när det gäller inkluderingen av barn som är i behov av särskilt stöd. Mitt syfte motiveras av att det redan i läroplanens portalparagraf framgår att den pedagogiska verksamheten i förskolan ska vara likvärdig och anpassas till alla barn. Jag ser fram emot ditt deltagande.

Genomförande

Min ambition är att i min studie inkludera sex förskollärare från några olika geografiska områden. Ditt deltagande kommer att innebära en intervju i ca trettio minuter. Jag kommer att göra en ljudupptagning av intervjun för att sedan transkribera och bearbeta materialet. Studien kommer att presenteras i form av en uppsats som ventileras i sedvanlig ordning vid Högskolan Dalarna. Du kommer att kunna ta del av studiens resultat efter examinationen av uppsatsen.

Det insamlade materialet kommer att bearbetas av mig själv och min handledare. Din identitet som deltagare kommer inte att röjas, inte heller vilken förskola studien har gjorts vid. Personer – barn eller vuxna – som på något sätt nämns i studien kommer att avidentifieras. Insamlade data förvaras hos undertecknade och kommer endast att hanteras av mig och min handledare. All insamlade data kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt och klart.

Högskolan Dalarna är ansvarig för behandlingen av personuppgifter i samband med examensarbetet. Som deltagare i undersökningen har du enligt Dataskyddsförordningen (GDPR) rätt att få information om hur dina personuppgifter kommer behandlas. Du har också rätt att ansöka om ett så kallat registerutdrag, samt att få eventuella fel rättade. Vid frågor om behandlingen av personuppgifter kan du vända dig till Högskolans dataskyddsombud.

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Om du som är tillfrågad avstår från att delta, eller avbryter ditt deltagande så kommer detta inte att påverka det fortsatta arbetet med studien.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga:

Student: Rawan Aldali– e-post: h19rawal@du.se tel: 070 * * * * * *

Handledare: Lottie Lofors Nyblom– e-post: llo@du.se

Dataskyddsombud – e-post: dataskydd@du.se

Samtyckesblankett

Jag har läst igenom informationsbrevet och förstår vad som gäller för deltagandet i ovanstående studie.

Härmed samtycker jag till deltagande i en intervju: Ja Nej

Jag samtycker till att intervjun får spelas in genom ljudupptagning: Ja Nej

Ort och datum: _____

Samtycke: _____

(Samtyckesblanketten behöver vara underskriven senast vid intervjutillfället).

-----

13. 2. Bilaga 2: Intervjufrågor:

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat som förskollärare?
2. Hur länge har du arbetat på den här förskolan?
3. Vilken åldersgrupp arbetar du med? Hur många barn finns på avdelningen?
4. Hur ser din arbetshistorik ut, har du arbetat på fler förskolor?
5. Har du genomgått på någon utbildning för att bättre stödja barn med särskilda behov i förskolemiljön?

Barn som är i behov av särskilt stöd

1. Beskriv din kunskap om barn i behov av särskilt stöd och varifrån kommer denna kunskap?
2. När känner du behovet att få stöd av andra professioner? Exempelvis specialpedagog eller logoped.
3. Hur samarbetar du med andra professioner för att stödja barn i din grupp som har behov av särskilt stöd?
4. Vilka särskilda strategier och tekniker använder du för att stödja och inkludera barn med olika typer av funktionsnedsättningar eller behov?
5. Anser du att det är viktigt att barnet får en diagnos för att ha rätt till stöd, och för att säkerställa att rätt typ av stöd ges?
6. Hur arbetar du med föräldrar och vårdnadshavare för att involvera dem i att stödja sitt barns behov av särskilt stöd i förskolemiljön?
7. Vilka resurser och hjälpmedel finns på förskolan som kan stödja barn med behov av särskilt stöd?
8. Finns det andra resurser ni önskar att ha tillgång till?
9. Vad innebär begreppet inkludering för dig? Ge konkreta exempel?
10. Vad tycker du är svårigheterna med att få barn med behov av särskilt stöd delaktiga, finns det tillfällen då det inte är möjligt att inkludera?
11. Hur anpassar du din undervisning och lekaktiviteter för att inkludera alla barn i gruppen, inklusive de som har särskilda behov?
12. Vilka är dina största utmaningar när det gäller att inkludera barn med särskilda behov i förskolemiljön och hur hanterar du dessa utmaningar?